

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (desmitā palāta)

2018. gada 30. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums – Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija – Regula (EK) Nr. 883/2004 – Materiālā piemērošanas joma – 3. pants – Dalibvalsts deklarācija atbilstoši 9. pantam – Pārejas pensija – Kvalifikācija – Likumiskas pirmspensijas shēmas – Periodu summēšanas noteikuma izslēgšana saskaņā ar 66. pantu

Lieta C-517/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Gdaņskas apelācijas tiesa, III darba un sociālā nodrošinājuma nodaļa, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 20. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 4. oktobrī, tiesvedībā

Stefan Czerwiński

pret

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku.

TIESA (desmitā palāta)

šādā sastāvā: E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], kurš pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši M. Bergere [*M. Berger*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*] (referents),

ģenerālvokāts: J. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku* vārdā – *A. Boltruczyk, radca prawny*,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Dānijas valdības vārdā – *J. Nymann-Lindegren, N. Lyshøj* un *C. Thorning*, pārstāvji,
- Eiropas Parlamenta vārdā – *A.-M. Dumbrăvan* un *A. Pospíšilová Padowska*, pārstāves,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *A. Norberg* un *K. Pleśniak*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – poļu.

– Eiropas Komisijas vārdā – *D. Martin* un *A. Szmytkowska*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp., un labojums – OV 2004, L 200, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 465/2012 (2012. gada 22. maijs) (OV 2012, L 149, 4. lpp.), (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 883/2004”) 1., 3. un 9. pantu, kā arī par šīs regulas 66. panta spēkā esamību.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Stefan Czerwiński* un *Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku* (Sociālā nodrošinājuma iestādes Gdaņskas nodaļa, Polija) (turpmāk tekstā – “ZUS”) par to, ka pēdējā minētā ir atteikusies ņemt vērā iemaksu periodus, kas atbilst attiecīgās personas citās Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstīs veiktajām darbībām, lai piešķirtu pārejas pensiju.

Atbilstošās tiesību normas

Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu

- 3 Saskaņā ar 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.) 29. pantu:
“Lai darbaņēmējiem un pašnodarbinātajām personām nodrošinātu brīvu pārvietošanos, Līgumslēdzējas Puses sociālā nodrošinājuma jomā atbilstīgi VI pielikumam darbaņēmējiem un pašnodarbinātajām personām, kā arī personām, kas ir viņu apgādībā, īpaši nodrošina:
a) visu laikposmu summēšanu, ko saskaņā ar dažu valstu tiesību aktiem ņem vērā, lai piešķirtu un saglabātu tiesības saņemt pabalstu un aprēķinātu tā lielumu;
b) pabalstu [...] izmaksas personām, kas ir Līgumslēdzēju Pušu iedzīvotāji.”
- 4 Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu – ar grozījumiem, kas izdarīti ar EEZ Apvienotās komitejas 2011. gada 1. jūlija Lēmumu Nr. 76/2011 (OV 2011, L 262, 33. lpp.), – VI pielikuma I punktā “Vispārējā sociālā nodrošinājuma koordinācija” ir minēta Regula Nr. 883/2004 un tās turpmākie grozījumi.

Savienības tiesības

- 5 Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 preambulas 33. apsvērumu:

“Šās regulas darbības jomā jāietver ar likumu noteiktas pirmspensijas shēmas, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi un pirmspensijas pabalstu eksportēšanas iespēju, kā arī ģimenes un veselības aprūpes pabalstu piešķiršanu attiecīgajai personai saskaņā ar šās regulas noteikumiem; tomēr noteikums par periodu summēšanu nebūtu jāiekļauj, jo tikai dažās dalībvalstīs ir ar likumu noteiktas pirmspensijas shēmas.”

6 Šīs regulas 1. pants “Definīcijas” ir formulēts šādi:

“Šajā regulā:

[..]

x) “pirmspensijas pabalsts” ir visi naudas pabalsti, kas nav bezdarbnieka pabalsti vai priekšlaicīgi vecuma pabalsti un kas no noteikta vecuma paredzēti darbiniekiem, kuri ir samazinājuši, izbeiguši vai pārtraukuši savas darbības, par ko saņem atlīdzību, līdz vecumam, kurā tie var pretendēt uz vecuma pensiju vai priekšlaicīgas pensionēšanas pensiju, kuru saņemšana nav atkarīga no tā, vai attiecīgā persona ir kompetentās valsts nodarbinātības dienestu rīcībā; “priekšlaicīgs vecuma pabalsts” ir pabalsts, ko nodrošina, pirms sasniegts vecums, kurš parasti dod tiesības uz pensiju, un ko turpina nodrošināt, kad ir sasniegts minētais vecums, vai aizstāj ar citu vecuma pabalstu;

[..].”

7 Minētās regulas 3. panta “Jomas, uz kurām attiecas šī regula” 1. punktā ir paredzēts:

“Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

[..]

d) vecuma pabalsti;

[..]

i) pirmspensijas pabalsti;

[..].”

8 Šīs pašas regulas 6. pants ir formulēts šādi:

“Ja šajā regulā nav noteikts citādi, tās dalībvalsts kompetentā iestāde, kuras tiesību akti nosaka, ka:

- tiesību uz pabalstu iegūšana, paturēšana, ilgums vai atgūšana,
- tiesību aktu piemērošanas joma vai
- piekļuve obligātajai apdrošināšanai, fakultatīvi turpināmajai apdrošināšanai vai brīvprātīgajai apdrošināšanai vai atbrīvojums no tām

ir atkarīgs no apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai pastāvīgās dzīvesvietas periodu izpildes, atbilstoši nepieciešamībai ņem vērā apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai pastāvīgās dzīvesvietas periodus, kas izpildīti saskaņā ar jebkuras citas dalībvalsts tiesību aktiem, tā, it kā tie būtu periodi, kas izpildīti saskaņā ar tiesību aktiem, kurus tā piemēro.”

9 Regulas Nr. 883/2004 9. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis Eiropas Komisijai rakstiski paziņo par deklarācijām, kas saskaņā ar 1. panta l) punktu sniegtas par 3. pantā minētajiem tiesību aktiem un shēmām, konvencijām, kurās tās iesaistījušās, kā noteikts 8. panta 2. punktā, 58. pantā minēto pabalstu minimumu un 65.a panta 1. punktā minētās apdrošināšanas sistēmas neesamību, kā arī par būtiskiem grozījumiem. Šajos paziņojumos norāda dienu, no kuras šo regulu piemēros shēmām, ko dalībvalstis tajos norādījušas.

2. Šos paziņojumus iesniedz Eiropas Komisijai ik gadu un atbilstīgi publisko.”

- 10 Šis regulas 66. pantā ir noteikts, ka, “ja piemērojamie tiesību akti paredz, ka tiesības uz pirmspensijas pabalstiem ir atkarīgas no tā, vai ir izpildīti apdrošināšanas, nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodi, [nepiemēro] 6. pantu.”

Polijas tiesības

- 11 Saskaņā ar 2008. gada 19. decembra *Ustawa o emeryturach pomostowych* (Pārejas pensiju likums) konsolidētajā redakcijā (*Dz. U.* 2015, 965. pozīcija) (turpmāk tekstā – “Pārejas pensiju likums”) 3. panta 1. punktu darbs īpašos apstākļos ir darbs, kurš ir saistīts ar riska faktoriem, kas ar laiku ar lielu varbūtības pakāpi var izraisīt ilgstošu veselības pasliktināšanos, un kurš tiek veikts īpašos darba vides apstākļos, ko nosaka dabas spēki vai tehnoloģiskie procesi, kas, neraugoties uz piemērotajiem tehniskās profilakses, organizācijas un medicīnas līdzekļiem, darbiniekiem izvirza prasības, kuras pārsniedz viņu spēju līmeni, kurš viņu novecošanas dēļ kļūst ierobežots vēl pirms pensijas vecuma sasniegšanas tādā līmenī, kas apgrūtina viņu darbu līdzšinējā amatā. Īpašos apstākļos veicamo darbu saraksts ir ietverts šā likuma I pielikumā.
- 12 Minētā likuma 3. panta 3. punktā īpašos apstākļos veicamie darbi ir definēti kā tie, kas ir saistīti ar īpašu atbildību vai tādi, kuru veikšanai ir vajadzīga īpaša psiholoģiskā un fiziskā sagatavotība, kuru pienācīgas veikšanas iespējas tā, lai neapdraudētu sabiedrisko drošību, tostarp citu personu veselību vai dzīvību, samazinās pirms pensijas vecuma sasniegšanas psiholoģiskās un fiziskās sagatavotības pasliktināšanās dēļ, kas ir saistīta ar novecošanas procesu. Īpaša veida darbu saraksts ir ietverts šā paša likuma II pielikumā.
- 13 Pārejas pensiju likuma 4. pantā ir noteikti nosacījumi, kam jāatbilst, lai iegūtu tiesības uz pārejas pensiju. Tādējādi darba ņēmējam ir:
- “1) jābūt dzimušam pēc 1948. gada 31. decembra;
  - 2) jābūt strādājušam darbā īpašos apstākļos vai īpašu darbu vismaz 15 gadus;
  - 3) jāsasniedz 55 gadu vecums – sievietēm – un 60 gadu vecums – vīriešiem;
  - 4) jāapliecina iemaksu veikšanas un neveikšanas periodi [...] vismaz 20 gadus, ja tā ir sieviete, un vismaz 25 gadus, ja tas ir vīrietis;
  - 5) pirms 1999. gada 1. janvāra ir jābūt veikušam darbu īpašos apstākļos vai īpaša veida darbu Pārejas pensiju likuma 3. panta 1. un 3. punkta vai [1998. gada 17. decembra *Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (No Valsts pensiju fonda maksājamo pensiju likums; *Dz. U.* 2016, 887. pozīcija)] 32. un 33. panta izpratnē;
  - 6) pēc 2008. gada 31. decembra jābūt veikušam darbu īpašos apstākļos vai īpaša veida darbu Pārejas pensiju likuma 3. panta 1. un 3. punkta izpratnē;
  - 7) jābūt izbeigušam darba tiesiskās attiecības.”
- 14 Saskaņā ar Pārejas pensiju likuma 8. pantu darba ņēmējam, kurš veic darbu minētā likuma I pielikuma 20., 22. un 32. punktā norādītajos īpašajos apstākļos un kurš atbilst tā 4. panta 1. un 4.–7. punktā norādītajiem nosacījumiem, ir tiesības uz pārejas pensiju, ja tas ir sasniegjis vismaz 50 gadu vecumu, ja tā ir sieviete, vai vismaz 55 gadu vecumu, ja tas ir vīrietis, un ja tas var apliecināt, ka tā nodarbinātības periods īpašajos apstākļos ir bijis vismaz 10 gadus.

- 15 Saskaņā ar šā likuma 16. pantu tiesības uz pārejas pensiju beidzas vai nu dienā pirms vecuma pensijas tiesību iegūšanas, kas ir noteikta pensiju iestādes lēmumā vai citas tādas ar pensiju jomu saistītas iestādes lēmumā, kura ir norādīta īpašajos noteikumos, vai arī dienā, kad apdrošinātā persona ir sasniegusi pensijas vecumu, vai dienā, kad iestājas attiecīgās personas nāve.
- 16 No Valsts pensiju fonda maksājamo pensiju likuma (turpmāk tekstā – “Vecuma pensiju likums”) 6. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:
- “1. Iemaksu laikposmi ir šādi laikposmi:
- 1) apdrošināšanas laikposmi,
- [..]
2. Par iemaksu laikposmiem uzskata arī šādus laikposmus pirms 1991. gada 15. novembra, par kuriem ir tikusi samaksāta sociālā nodrošinājuma iemaksa vai par kuriem nebija jāmaksā sociālā nodrošinājuma iemaksa:
- 1) nodarbinātības laikposms pēc 15 dzīves gadu sasniegšanas:
- [..]
- d) Polijas pilsoņiem ārvalstīs – pie citiem ārvalstu darba devējiem nostrādātie laikposmi, ja nodarbinātības ārvalstīs laikposmos Polijā ir nomaksātas sociālā nodrošinājuma iemaksas [..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 17 *S. Czerwiński*, dzimis 1951. gada 1. janvārī, Polijā ir pabeidzis laikposmus, kas kopā ir 23 gadi un 6 mēneši, gan veicot, gan neveicot iemaksas.
- 18 Turklāt laikā no 2005. gada līdz 2011. gadam viņš strādāja kā otrais mehāniķis uz Vācijas kuģa un kā galvenais mehāniķis uz Norvēģijas kuģa. Šo nodarbinātības periodu laikā viņš veica iemaksas attiecīgi Vācijas un Norvēģijas sociālā nodrošinājuma iestādēs.
- 19 2013. gada 12. jūnijā attiecīgā persona *ZUS* iesniedza pieteikumu piešķirt pārejas pensiju.
- 20 Ar 2013. gada 31. jūlija lēmumu *ZUS* šo pieteikumu noraidīja, jo attiecīgā persona neesot apliecinājusi, ka uz 2009. gada 1. janvāri tā ir nostrādājusi 15 gadus īpaša veida darbā vai veikusi darbu īpašos apstākļos Pārejas pensiju likuma 3. panta 1. un 3. punkta izpratnē, ne ka tā ir pabeigusi 25 gadu laikposmus, gan veicot, gan neveicot iemaksas, kā prasīts šajā pašā likumā.
- 21 *S. Czerwiński* šo lēmumu pārsūdzēja.
- 22 Ar 2015. gada 28. janvāra spriedumu *Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Gdaņskas apgabaltiesas VII darba un sociālā nodrošinājuma nodaļa, Polija) šo prasību noraidīja. Šī tiesa uzskatīja, ka *S. Czerwiński* ir apliecinājis 15 īpašos apstākļos nostrādātos gadus, kā prasīts likumā, tomēr viņš neesot varējis apgalvot, ka ir pabeidzis 25 iemaksu gadu laikposmus, jo ārzemēs pabeigtie iemaksu periodi nevarot tikt ņemti vērā šajā nolūkā.
- 23 Izskatot *S. Czerwiński* par šo spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību, *Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Gdaņskas apelācijas tiesas III darba un sociālā nodrošinājuma nodaļa, Polija) radās šaubas par pārejas pensijas kvalifikāciju.

- 24 Lai arī Polijas iestādes, pamatojoties uz Regulas Nr. 883/2004 9. pantu, iesniedza deklarāciju, kurā ir noteikts, ka pārejas pensijas ietilpst pirmspensijas pabalstu kategorijā, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai šīs pensijas nebūtu uzskatāmas par vecuma pabalstiem. Šajos apstākļos tā uzskata, ka būtu jānosaka, vai pabalsta klasificēšana kādā no Regulas Nr. 883/2004 3. pantā uzskaitītajām sociālā nodrošinājuma jomām, ko ir veikusi kompetentā valsts iestāde deklarācijā, kas attiecīgajai dalībvalstij bija jāsniedz atbilstoši minētās regulas 9. pantam, ir galīga vai arī valsts tiesas to drīkst vērtēt.
- 25 Iesniedzējtiesa norāda, ka, ja pārejas pensija tiktu kvalificēta kā vecuma pabalsts, būtu piemērojams Regulas Nr. 883/2004 6. pantā paredzētais periodu summēšanas noteikums.
- 26 Turpretī, ja pārejas pensijai būtu jāietilpst pirmspensijas pabalstu kategorijā, rastos jautājums, vai periodu summēšanas noteikuma izslēgšana, kāda tā izriet no Regulas Nr. 883/2004 66. panta, ir saderīga ar aizsardzības sociālā nodrošinājuma jomā mērķi, kas izriet no LESD 48. panta a) punkta.
- 27 Šādos apstākļos *Sąd Apelacyjny w Gdańsku* (Gdaņskas apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai deklarācijā, kas iesniegta, pamatojoties uz Regulas Nr. 883/2004 9. pantu, dalībvalsts veikta konkrēta pabalsta kvalificēšana par tādu, kas attiecas uz konkrētu sociālā nodrošinājuma jomu, kura minēta šīs regulas 3. pantā, var tikt izvērtēta valsts iestādē vai tiesā?
- 2) Vai par vecuma pabalstu Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē var uzskatīt pārejas pensiju, kas izriet no [Pārejas pensiju likuma]?
- 3) Vai attiecībā uz pirmspensijas pabalstiem apdrošināšanas periodu summēšanas noteikuma (Regulas Nr. 883/2004 66. pants un preambulas 33. apsvērums) izslēgšana pilda aizsardzības funkciju sociālā nodrošinājuma jomā, kas izriet no [LESD] 48. panta a) punkta [..]?”

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

- 28 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai sociālā pabalsta klasificēšana kādā no Regulas Nr. 883/2004 3. pantā uzskaitītajām sociālā nodrošinājuma jomām, ko ir veikusi kompetentā valsts iestāde deklarācijā, kas attiecīgajai dalībvalstij bija jāsniedz atbilstoši minētās regulas 9. panta 1. punktam, ir galīga vai arī valsts tiesas to drīkst vērtēt.
- 29 Attiecībā uz atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 9. panta 1. punktam iesniegto deklarāciju Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalstīm ir pienākums paziņot sociālā nodrošinājuma tiesību aktus un shēmas, kas ietilpst šīs regulas materiālajā piemērošanas jomā un kas dalībvalstīm ir jāievēro, ievērojot no LES 4. panta 3. punkta izrietošās prasības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 3. marts, Komisija/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 36. punkts).
- 30 No LES 4. panta 3. punktā paredzētā lojālas sadarbības principa izriet, ka ikvienai dalībvalstij attiecībā uz Regulas Nr. 883/2004 9. panta 1. punktā paredzētajām deklarācijām ir rūpīgi jāpārbauda savas sociālā nodrošinājuma shēmas un attiecīgā gadījumā šīs pārbaudes noslēgumā jādeklarē, ka tās ietilpst šo regulu piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 3. marts, Komisija/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Tādējādi šī deklarācija rada pieņēmumu, ka valsts tiesību akti, par kuriem ir sniegtas deklarācijas atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 9. pantam, ietilpst šīs regulas materiālajā piemērošanas jomā, un principā ir saistoša citām dalībvalstīm (spriedums, 2016. gada 3. marts, Komisija/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 38. punkts).

- 32 Un otrādi, tas, ka valsts likums vai regulējums nav ticis minēts deklarācijā, kas paredzēta Regulas Nr. 883/2004 9. pantā, pats par sevi nenozīmē, ka šis likums vai regulējums neietilpst šīs regulas piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1996. gada 11. jūlijs, *Otte*, C-25/95, EU:C:1996:295, 20. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2013. gada 19. septembris, *Hliddal* un *Bornand*, C-216/12 un C-217/12, EU:C:2013:568, 46. punkts).
- 33 Proti, Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka atšķirība starp pabalstiem, uz kuriem neattiecas Regulas Nr. 883/2004 piemērošanas joma, un pabalstiem, uz kuriem tā attiecas, galvenokārt pamatojas uz katra pabalsta būtiskajām iezīmēm, it īpaši uz tā mērķiem un piešķiršanas nosacījumiem, nevis uz to, ka pabalsts valsts tiesību aktā ir vai nav kvalificēts kā sociālā nodrošinājuma pabalsts (spriedumi, 1985. gada 27. marts, *Scrivner* un *Cole*, 122/84, EU:C:1985:145, 18. punkts; 1996. gada 11. jūlijs, *Otte*, C-25/95, EU:C:1996:295, 21. punkts, kā arī 1998. gada 5. marts, *Molenaar*, C-160/96, EU:C:1998:84, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Katrā ziņā, lai būtu piemērojama Regula Nr. 883/2004, valsts tiesību aktiem ir jāattiecas uz riskiem, kas ir skaidri uzskaitīti minētās regulas 3. panta 1. punktā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1985. gada 27. marts, *Scrivner* un *Cole*, 122/84, EU:C:1985:145, 19. punkts, kā arī 1996. gada 11. jūlijs, *Otte*, C-25/95, EU:C:1996:295, 22. punkts).
- 35 Šajā lietā, ciktāl iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai attiecīgais pabalsts pamatlietā ir kvalificējams par pirmspensijas pabalstu vai par vecuma pabalstu, nav strīda par to, ka šis pabalsts ir saistīts ar kādu no Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā uzskaitītajiem riskiem.
- 36 Tomēr, ja pastāv šaubas par sociālā pabalsta kvalifikāciju, ko veikusi kompetentā valsts iestāde deklarācijā, kas iesniegta atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 9. pantam, dalībvalstij, kas šo deklarāciju ir iesniegusi, ir jāpārskata šīs kvalifikācijas pamatotība un vajadzības gadījumā tā jāmaina (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 3. marts, Komisija/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 39. punkts).
- 37 Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesa, kurai ir jāizskata ar valsts tiesisko regulējumu saistīts strīds, vienmēr var lūgt pārbaudīt lietā aplūkojamās attiecīgās shēmas kvalifikāciju un attiecīgā gadījumā vērsties Tiesā ar atbilstošu prejudiciālu jautājumu, lai noteiktu, vai šis regulējums ietilpst Regulas Nr. 883/2004 materiālajā piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 3. marts, Komisija/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, 43. punkts).
- 38 Tā kā sociālā pabalsta klasificēšana Regulas Nr. 883/2004 izpratnē ir jāveic attiecīgajai valsts tiesai – un tas ir jādara autonomi, ņemot vērā attiecīgo sociālo pabalstu veidojošos elementus, vajadzības gadījumā vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu –, sociālo pabalstu klasifikācija, ko kompetentā valsts iestāde ir veikusi deklarācijā, kas iesniegta atbilstoši minētās regulas 9. pantam, nevar būt galīga.
- 39 Proti, Regulas Nr. 883/2004 galvenais mērķis – nodrošināt sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ietvaros, vienlaikus garantējot, lai dažādo valstu tiesību aktos būtu paredzēta vienlīdzīga attieksme, – būtu būtiski apdraudēts, ja katrai dalībvalstij būtu tiesības, neiekļaujot noteiktus sociālos pabalstus deklarācijā vai – tieši pretēji – tos iekļaujot, diskrecionāri noteikt minētās regulas piemērošanas jomu.
- 40 Tādējādi uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka sociālā pabalsta klasificēšana kādā no Regulas Nr. 883/2004 3. pantā uzskaitītajām sociālā nodrošinājuma jomām, ko ir veikusi kompetentā valsts iestāde deklarācijā, kas attiecīgajai dalībvalstij bija jāsniedz atbilstoši minētās regulas 9. panta 1. punktam, nav galīga. Sociālā pabalsta kvalifikāciju var veikt attiecīgā valsts tiesa autonomi, ņemot vērā attiecīgo sociālo pabalstu veidojošos elementus, vajadzības gadījumā vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu.

Par otro prejudiciālo jautājumu

- 41 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai pārejas pensija ir jāuzskata par “vecuma pabalstu” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē vai par “pirmspensijas pabalstu” šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta i) apakšpunkta izpratnē.
- 42 Ievadā ir jānorāda, ka atbilde uz šo jautājumu ir noteicoša, izskatot pieteikumu par pārejas pensijas piešķiršanu. Proti, ja šī pensija ir jāuzskata par “vecuma pabalstu” un tā kā, lai saņemtu šādu pabalstu, ir jāpabeidz apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai dzīvesvietas laikposmi, dalībvalsts kompetentajai iestādei saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 6. pantu ir jāņem vērā visi atbilstoši jebkuras citas dalībvalsts, pat jebkuras citas EEZ dalībvalsts tiesību aktiem pabeigtie periodi tā, it kā runa būtu par šīs iestādes dalībvalstī pabeigtajiem periodiem. Turpretī, ja šī pensija ir kvalificējama par “pirmspensijas pabalstu”, saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 66. pantu nav piemērojams šīs regulas 6. pantā paredzētais periodu summēšanas noteikums.
- 43 Kas attiecas uz pamatlietā aplūkotā pabalsta rakstura noteikšanu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sociālā nodrošinājuma pabalstiem – neatkarīgi no iezīmēm, kas raksturīgas katras valsts tiesību aktiem, – ir jātiek uzskatītiem par tāda paša veida pabalstiem, ja to nolūks un mērķis, kā arī aprēķina bāze un piešķiršanas nosacījumi ir identiski. Savukārt iezīmes, kas ir tikai formālas, nevar tikt uzskatītas par klasifikācijai būtiskiem kritērijiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1983. gada 5. jūlijs, *Valentini*, 171/82, EU:C:1983:189, 13. punkts; 2006. gada 18. jūlijs, *De Cuyper*, C-406/04, EU:C:2006:491, 25. punkts, un 2008. gada 11. septembris, *Petersen*, C-228/07, EU:C:2008:494, 21. punkts).
- 44 Tiesa ir precizējusi, ka, lai nošķirtu dažādas sociālā nodrošinājuma pabalstu kategorijas, ir jāņem vērā risks, uz kuru attiecas katrs pabalsts (spriedumi, 2006. gada 18. jūlijs, *De Cuyper*, C-406/04, EU:C:2006:491, 27. punkts, kā arī 2013. gada 19. septembris, *Hliddal* un *Bornand*, C-216/12 un C-217/12, EU:C:2013:568, 52. punkts).
- 45 Tādējādi Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā norādītos vecuma pabalstus galvenokārt raksturo tas, ka to mērķis ir nodrošināt tādu personu iztikas līdzekļus, kuras, sasniedzot zināmu vecumu, atstāj darbu un kurām vairs nav pienākuma būt pieejamām nodarbinātības administrācijai (spriedums, 1983. gada 5. jūlijs, *Valentini*, 171/82, EU:C:1983:189, 14. punkts).
- 46 Turpretī pirmspensijas pabalsti, pat ja tiem ir zināma līdzība ar vecuma pabalstiem attiecībā uz to priekšmetu un mērķi, proti, tostarp nodrošināt iztikas līdzekļus personām, kuras ir sasniegušas zināmu vecumu, no vecuma pabalstiem atšķiras tostarp tādā ziņā, ka to mērķis ir saistīts ar nodarbinātības politiku, palīdzot atbrīvot darba vietas, ko ieņem darbinieki, kam tuvojas pensijas vecums, par labu jauniešiem bez darba, kas ir mērķis, kurš radies saistībā ar ekonomikas krīzi, kas skārusi Eiropu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1983. gada 5. jūlijs, *Valentini*, 171/82, EU:C:1983:189, 16. un 17. punkts). Tāpat, ja uzņēmums izbeidz saimniecisko darbību, šāda pabalsta piešķiršana veicina atlaisto darbinieku, kam tiek piemērota bezdarba apdrošināšanas shēma, skaita samazināšanu (pēc analogijas skat. spriedumu, 1996. gada 11. jūlijs, *Otte*, C-25/95, EU:C:1996:295, 31. punkts).
- 47 Līdz ar to pirmspensijas pabalsti ir saistīti arī ar ekonomikas krīzes, pārstrukturēšanas, atlaišanas un racionalizācijas kontekstu.
- 48 Turklāt ir jāuzsver, ka, lai arī likumiskās pirmspensijas shēmas neietilpa migrējošo darba ņēmēju sociālā nodrošinājuma sistēmām piemērojamo tiesību aktu darbības jomā, pirms stājās spēkā Regula Nr. 883/2004, jēdziens “pirmspensijas pabalsts” tagad minētās regulas 1. panta x) punktā ir definēts kā tāds, kurš attiecas uz visiem naudas pabalstiem, kas nav bezdarbnieka pabalsts vai priekšlaicīgs vecuma pabalsts, ko piešķir no noteikta vecuma darba ņēmējam, kurš ir samazinājies, izbeidzis vai pārtraucis

veikt profesionālo darbību, līdz vecumam, kurā viņš var saņemt vecuma pensiju vai priekšlaicīgu vecuma pensiju, kuru saņemšana nav pakārtota nosacījumam, ka ir jābūt kompetentās valsts nodarbinātības dienestu rīcībā.

- 49 Saskaņā ar šo pašu tiesību normu “pirmspensijas pabalsts” atšķiras no “priekšlaicīga vecuma pabalsta” ar to, ka šis pēdējais minētais tiek piešķirts, pirms attiecīgā persona ir sasniegusi parasto vecumu, lai saņemtu vecuma pensiju, un ko vai nu turpina nodrošināt, kad ir sasniegts minētais vecums, vai aizstāj ar citu vecuma pabalstu.
- 50 Ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāizvērtē, vai tāds pabalsts kā pamatlietā aplūkotais ir jāuzskata par “vecuma pabalstu” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē vai par “pirmspensijas pabalstu” šīs pašas regulas 3. panta 1. punkta i) apakšpunkta izpratnē.
- 51 Pirmkārt, attiecībā uz pamatlietā aplūkotā pabalsta priekšmetu un mērķi no Pārejas pensiju likuma 3. panta, it īpaši tā 1. un 3. punkta, izriet, ka pārejas pensija attiecas uz darba ņēmējiem, kuri ir strādājuši darbu, kas ir saistīts ar riska faktoriem, kuri var izraisīt ilgstošu veselības pasliktināšanos, un kas tiek veikts īpašos darba vides apstākļos vai kas, neraugoties uz tehnisko progresu, izvirza īpašas psiholoģiskas un fiziskas prasības, kuras novecošanas dēļ kļūst ierobežotas vai samazinās pirms pensijas vecuma sasniegšanas tādā līmenī, kas apgrūtina viņu darbu līdzšinējā amatā, pat darba ņēmējiem, kuri vairs nevar nodrošināt īpaša darba veikšanu, tāda kā tas, kas ir saistīts ar īpašu atbildību un spējām, un kuri, samazinoties viņu psiholoģiskajām un fiziskajām spējām sasniegtā vecuma dēļ, vairs nevar to veikt, neapdraudot citu personu veselību un dzīvību.
- 52 Pat ja *a priori* pārejas pensijas saņēmējs – kā darba ņēmējs, kurš saņem pirmspensijas pabalstu Regulas Nr. 883/2004 1. panta x) punkta izpratnē, izbeidz vai pārtrauc profesionālās darbības veikšanu līdz vecumam, kurā viņam var tikt piešķirta vecuma pensija, pārejas pensija tomēr nav saistīta nedz ar situāciju darba tirgū ekonomikas krīzes kontekstā, nedz ar uzņēmuma ekonomisko kapacitāti pārstrukturēšanā, bet vienīgi ar darba veidu, kas ir īpašs vai tiek veikts īpašos apstākļos.
- 53 Turklāt, tā kā attiecīgajos valsts tiesību aktos ir skaidra atsauce uz darba ņēmēju novecošanas procesu un nav minēts mērķis atbrīvot darba vietas jaunāku personu labā, attiecīgais pabalsts pamatlietā šķiet vairāk saistīts ar vecuma pabalstiem.
- 54 Savukārt attiecībā uz pamatlietā aplūkotā pabalsta aprēķina bāzi no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu būtībā izriet, ka pārejas pensijas summa tiek noteikta atkarībā no vecuma pensijas summas, un Pārejas pensiju likuma 14. panta 3. punktā ir precizēts, ka pārejas pensijas summa nevar būt mazāka par zemāko vecuma pensijas summu, kāda ir noteikta Vecuma pensiju likumā. Turklāt Pārejas pensiju likuma 18., 19. un 20. pantā ir paredzētas tiesības uz kopšanas pabalstiem, apgādnieka zaudējuma pensiju un apbedīšanas pabalstu atbilstoši tādai pat kārtībai kā tā, kas paredzēta Vecuma pensiju likumā.
- 55 Visbeidzot, runājot par pamatlietā aplūkotā pabalsta piešķiršanas nosacījumiem, ir jānorāda, ka Pārejas pensiju likuma 4. pantā ir definēti vispārīgi nosacījumi, kas attiecas uz vecumu, darba stāžu, kā arī ilgstošu iemaksu veikšanas un neveikšanas periodu apliecinājumiem, kuri principā ir prasības, kuras attiecas uz vecuma pabalstu piešķiršanu, un kuri atšķiras no piešķiršanas nosacījumiem, kas parasti tiek paredzēti pirmspensijas pabalstiem.
- 56 Runājot, konkrētāk, par tiesību uz pārejas pensiju zaudēšanu, ir jāuzsver, ka, lai arī no Pārejas pensiju likuma 16. panta izriet, ka tiesības uz šo pabalstu beidzas dienā pirms tiesību uz vecuma pensiju iegūšanas, Tiesai iesniegtajos lietās materiālos nav ietverts neviens pierādījums, kas ļautu izslēgt iespēju, ka runa ir par priekšlaicīgu vecuma pabalstu Regulas Nr. 883/2004 1. panta x) punkta izpratnē, jo pārejas pensiju turpinās izmaksāt, kad tiks sasniegts normālais vecums, lai iegūtu tiesības uz vecuma pensiju, vai pārejas pensija tiks aizstāta ar citu vecuma pabalstu.

- 57 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka gan no pamatlietā aplūkotā pabalsta priekšmeta un mērķa, gan no tā aprēķina bāzes un piešķiršanas nosacījumiem izriet, ka šāds pabalsts attiecas uz vecuma riskiem, kas minēti Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā, un ka tādējādi tam ir piemērojams periodu summēšanas noteikums.
- 58 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild, ka tāds pabalsts kā pamatlietā aplūkotais ir uzskatāms par “vecuma pabalstu” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

Par trešo prejudiciālo jautājumu

- 59 Ņemot vērā uz pirmajiem diviem jautājumiem sniegtās atbildes, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlīetas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (desmitā palāta) nospriež:

- 1) **Sociālā pabalsta klasificēšana kādā no Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 3. pantā uzskaitītajām sociālā nodrošinājuma jomām, ko ir veikusi kompetentā valsts iestāde deklarācijā, kas attiecīgajai dalībvalstij bija jāiesniedz atbilstoši minētās regulas 9. panta 1. punktam, nav galīga. Sociālā pabalsta kvalifikāciju var veikt attiecīgā valsts tiesa autonomi, ņemot vērā attiecīgo sociālo pabalstu veidojošos elementus, vajadzības gadījumā vēršoties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu.**
- 2) **Tāds pabalsts kā pamatlietā aplūkotais ir uzskatāms par “vecuma pabalstu” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.**

[Paraksti]